

Pikaluottosäätelyn kehittämismvaihtoehdot

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisu 31/2017

Pikaluottosääntelyn kehittämisehdot

Lausuntotiivistelmä

*Suomi
Finland*
100

Oikeusministeriö

ISBN 978-952-259-606-2 (nid.)

ISBN 978-952-259-605-5 (PDF)

Taitto / Ombrytning: Valtioneuvoston hallintoyksikkö / Statsrådets förvaltningsenhet, Erja Kankala

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	2017	
Tekijät	Aleksi Heikkilä		
Julkaisun nimi	Pikaluottosääntelyn kehittämisehdot; Lausunnotiivistelmä		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisuja 31/2017		
Diaari/hankenumero		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN painettu	978-952-259-606-2	ISSN painettu	1798-7091
ISBN PDF	978-952-259-605-5	ISSN PDF	1798-7105
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-605-5		
Sivumäärä	36	Kieli	suomi
Asiasanat	kuluttajansuoja, luotto, summaarinen riita-asia, oikeudenkäyntimenettely, tuomioistuimien, käräjäoikeus, valvontaviranomaiset		
Tiivistelmä	<p>Useat lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti arviomuistiossa esitettyihin muutosehdotuksiin. Erityisesti monet luotonantajat edustavat tahot suhtautuivat esitettyihin muutosehdotuksiin kuitenkin pääosin kielteisesti tai ainakin varauksellisesti.</p> <p>Korkokaton laajentamista koskemaan 2000 euron suuruisia ja sitä suurempia luottoja pääosin kannatettiin, kun taas korkokaton asettaminen suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle jakoi lausunnonantajien mielipiteet.</p> <p>Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamiseen tai ainakin sääntelyn selventämiseen tai yksinkertaistamiseen suhtauduttiin enimmäkseen myönteisesti. Osa elinkeinoelämää edustavista tahoista kuitenkin suhtautui sääntelyn tiukentamiseen kielteisesti. Ehdotus, jonka mukaan korkokaton rikkomisen sopimusoikeudelliset seuraamukset ankaroituisivat, jakoi lausunnonantajien mielipiteet.</p> <p>Seuraamusmaksun käyttöönottamista kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn rikkomistilanteissa enimmäkseen kannatettiin, mutta moni elinkeinoelämää edustavista tahoista vastusti sitä.</p> <p>Kuluttajaluottosopimuksen liittämismuutosta summaariseen haastehakemukseen vastustettiin tai siihen suhtauduttiin kielteisesti. Sen sijaan erityisesti tuomioistuimet suhtautuivat myönteisesti siihen, että säädettäisiin vaatimuksen perusteena olevien seikkojen tarkemmasta yksilöinnistä summaarisessa haastehakemuksessa.</p>		
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	2017
Författare	Aleksi Heikkilä	
Publikationens titel	Alternativ för att utveckla regleringen av snabblån; Remissammandrag	
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 31/2017	
Diarie-/ projektnummer		Tema Betänkanden och utlåtanden
ISBN tryckt	978-952-259-606-2	ISSN tryckt 1798-7091
ISBN PDF	978-952-259-605-5	ISSN PDF 1798-7105
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-605-5	
Sidantal	36	Språk finska
Nyckelord	konsumentskydd, kredit, summariskt tvistemål, rättegångsförfarande, domstol, tingsrätt, tillsynsmyndigheter	
Referat	<p>Flera remissinstanser var positivt inställda till de förslag till ändring som presenteras i bedömningspromemorian. I synnerhet många representanter för kreditgivarna förhöll sig dock i regel negativa eller åtminstone förbehållsamma till förslagen.</p> <p>Remissinstanserna stödde i regel en utvidgning av räntetaket till att omfatta krediter på över 2000 euro och uppåt. Däremot var åsikterna delade när det gäller att vid större krediter sänka räntetaket till en lägre nivå än det nuvarande räntetaket.</p> <p>Remissinstanserna var främst positivt inställda när det gäller att skärpa, eller åtminstone förtydliga eller förenkla, reglerna om sådana kreditkostnader som tas ut i någon annan form än i ränta. En del av representanterna för näringslivet förhöll sig dock negativa till en skärpt reglering. Åsikterna var delade när det gäller förslaget enligt vilket de avtalsrättsliga påföljderna vid överträdelse av räntetaket ska göras strängare.</p> <p>Remissinstanserna gav främst stöd för förslaget enligt vilket en påföljdsavgift ska införas vid brott mot regler om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen, medan flera representanter för näringslivet motsatte sig förslaget.</p> <p>Remissinstanserna motsatte sig eller förhöll sig negativa till skyldigheten att ansluta konsumentkreditavtal till summariska stämningsansökningar. Särskilt domstolarna var däremot positivt inställda till förslaget enligt vilket det ska utfärdas bestämmelser om att de omständigheter som ligger till grund för ett yrkande ska specificeras i den summariska stämningsansökan.</p>	
Förläggare	Justitieministeriet	
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Sisältö

1 Johdanto	7
1.1 Arviomuistio ja lausuntokierros	7
1.2 Yhteenveto lausunnoista	9
2 Yleisiä huomioita	11
3 Yksityiskohtaiset kannanotot	13
3.1 Korkokatto	13
3.1.1 Korkokaton laajentaminen koskemaan myös suurempia luottoja	13
3.1.2 Korkokaton asettaminen suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle	14
3.1.3 Hyödykesidonnaisten luottojen soveltamisalarajauksen poistaminen	16
3.2 Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentaminen	17
3.2.1 Yleiset huomiot	17
3.2.2 Luottokustannusten rajoittamistavat	19
3.3 Korkokattosäännöksen rikkominen	21
3.4 Vertaislainasaatavien viivästysseuraamukset ja perintäkulut	24
3.5 Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet kuluttajaluottoja koskevissa asioissa	24
3.6 Kuluttajia koskevien summaaristen asioiden käsittely tuomioistuimessa	26
3.6.1 Yleiset huomiot	26
3.6.2 Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden laajentaminen	27
3.6.3 Summaariseen haastehakemukseen liittyvät ehdotukset	28
4 Muita huomioita	31

1 Johdanto

1.1 Arviomuistio ja lausuntokierros

Oikeusministeriö julkaisi 17.2.2017 virkатыönä laaditun arviomuistion (<http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/valmisteilla/lakihankkeet/velvoiteoikeusjakuluttajansuoja/y5iQKZYA3/Arviomuistio.pikaluotot.pdf>) pikaluottosäätelyn kehittämisvaihtoehdoista. Arviomuistiossa kartoitettiin, millä tavoin pikaluottojen aiheuttamia ongelmia voitaisiin vähentää lainsäädäntömuutoksilla. Arviomuistiossa esitettiin harkittavaksi muun muassa korkokattosäätelyn ulottamista myös 2000 euron suuruisiin ja sitä suurempiin luottoihin.

Arviomuistiosta pyydettiin lausuntoja seuraavilta 49 taholta 31. maaliskuuta 2017 mennessä (lausunnon antaneet merkitty *:llä). Oikeusministeriö vastaanotti yhteensä 35 pyydettyä lausuntoa, minkä lisäksi 7 muuta tahoa toimitti lausunnon.

valtiovarainministeriö	(VM)	*
työ- ja elinkeinoministeriö	(TEM)	*
sosiaali- ja terveysministeriö	(STM)	*
korkein oikeus (varataan tilaisuus)		
Helsingin hovioikeus		
Turun hovioikeus	Turun ho	*
Etelä-Karjalan kärjäoikeus		
Etelä-Karjalan ko		*
Helsingin kärjäoikeus		
Helsingin ko		*
Kainuun kärjäoikeus		
Oulun kärjäoikeus	Oulun ko	*
Pirkanmaan kärjäoikeus		
Pirkanmaan ko		*
Vantaan kärjäoikeus		
Vantaan ko		*
Varsinais-Suomen kärjäoikeus		
Varsinais-Suomen ko		*
Markkinaoikeus		

Etelä-Suomen aluehallintovirasto	(ESAVI)	*
Finanssivalvonta	(Fiva)	*
kuluttajariitalautakunta		
Kilpailu- ja kuluttajavirasto / kuluttaja-asiamies	(KKV)	*
Tietosuojavaltuutetun toimisto		*
Valtakunnanvoudinvirasto	(VVV)	*
Päijät-Hämeen oikeusaputoimisto		
Helsingin oikeusaputoimisto		*
Auktorisoidut lakimiehet ry		
Elinkeinoelämän keskusliitto EK	(EK)	*
Finanssialan Keskusliitto ry	(FK)	*
Keskuskauppamari	(KKK)	*
Kuluttajaliitto ry	(Kuluttajaliitto)	*
Luottomiehet ry	(Luottomiehet)	*
Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry	(ASML)	*
Suomen Asianajaliitto	(Asianajaliitto)	*
Suomen Kaupan Liitto ry		
Suomen Lakimiesliitto	(LML)	*
Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry	(SPL)	*
Suomen Tuomariliitto	(Tuomariliitto)	*
Suomen Yrittäjät ry	(Yrittäjät)	*
Takuusäätö		
Velkaneuvonta ry		
Lapin yliopisto / Professori Tuula Linna	(Linna)	*
DFC Nordic Oy		
Euroloan Consumer Finance Oyj		
Ferratum Finland Oy	(Ferratum)	*
Fixura Ab Oy	(Fixura)	*
OP Ryhmä	(OP)	*
OPR-Vakuus Oy		
S-Pankki Oy		
Santander Consumer Finance Oy		
Suomen Asiakastieto Oy	(Asiakastieto)	*
Vertaislaina Oy	(Vertaislaina)	*
4finance Oy	(4finance)	*

Lausuntopyyntöön jakelussa mainittujen lisäksi lausunnon oikeusministeriölle toimittivat Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti (Krimo), Fellow Finance Oy (Fellow Finance), IPF Digital Finland Oy (IPF), Lainaamo Oy (Lainaamo), Lindorff Oy / Lindorff Invest Oy (Lindorff), OK Perintä Oy (OK Perintä) sekä Tact Finance Oyj (Tact).

1.2 Yhteenveto lausunnoista

Pikaluottoja koskevan sääntelyn kehittämistä pidettiin yleisesti tarpeellisena, ja arviomui-tiossa esitettyihin muutosehdotuksiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti. Erityisesti useat luotonantaja edustavat tahot suhtautuivat kuitenkin esitettyihin muutosehdotuksiin osin kielteisesti tai ainakin varauksellisesti. Yleisesti ottaen tärkeänä pidettiin pikaluottomarkki-noiden nykytilan sekä muutosehdotusten vaikutusten tarkempaa arviointia mahdollisessa jatkovalmistelussa.

Korkokaton laajentamista koskemaan 2000 euron suuruisia ja sen ylittäviä luottoja pääosin kannatettiin. Korkokaton laajentamista pidettiin tarpeellisena keinona korkokattosäänte-lyn kiertämiseen puuttumiseksi. Korkokaton laajentamista myös vastustettiin, koska kor-kokaton laajentamisen ei katsottu ehkäisevän velkaongelmia.

Korkokaton asettaminen suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasol-le jakoi lausunnonantajien mielipiteet. Ehdotusta kannattaneet pitivät eroavien korkokat-totasojen vaikutusten arviointia välttämättömänä, eikä kahteen erisuuruiseen korkokatto-tasoon suhtauduttu täysin varauksetta. Ehdotusta vastustaneet pitivät arviomui-tiossa esi-tettyä kahta erisuuruista korkokattotasoa pikemminkin keinotekoisena kuin tehokkaana keinona velkaongelmien ehkäisemisessä ja ongelmallisena etenkin suurempiin luottoihin liittyvän suuremman riskin hallinnan kannalta. Niihin katsottiin sisältyvän myös merkittävä sääntelyn kiertämisriski.

Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamiseen suhtauduttiin enimmäkseen myönteisesti tai ainakin sääntelyn selventämistä tai yksin-kertaistamista kannatettiin. Moni lausunnonantajista kannatti tai piti ainakin toteuttamis-kelpoisimpana keinona euromääräisen tai prosentuaalisen rajan asettamista muuna kuin korkona perittäville luottokustannuksille. Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuk-sia koskevan sääntelyn tiukentamista myös vastustettiin tai ei pidetty perusteltuna, koska tiukentamisen katsottiin vaikeuttavan suhteettomasti kannattavan liiketoiminnan suun-nittelua ja johtavan siihen, että tiukentamisesta aiheutuvat luotonantajien järjestelmien kehittämiskulut ohjautuvat asiakkaiden maksettaviksi.

Ehdotus, jonka mukaan korkokaton rikkomisen sopimusoikeudelliset seuraamukset ankaroituisivat, jakoi lausunnonantajien mielipiteet. Ehdotusta kannattaneet korostivat luotonantajan velvollisuutta kantaa riski pakottavan lainsäädännön noudattamisesta. Ehdotusta vastustaneet puolestaan pitivät ehdotettua seuraamusta liian ankarana ja kohtuuttomana yksittäisen luotonantajan näkökulmasta.

Kaikki vertaislainasaatavia koskeviin kysymyksiin kantaa ottaneet lausunnonantajat kannattivat ehdotusta, jonka mukaan vertaislainat olisi syytä huomioida korkolain tahdonvaltaisuutta koskevassa pykälässä sekä perintälain kuluttajasaatavia koskevissa pykälissä.

Seuraamusmaksun käyttöönottamista kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn rikkomistilanteissa enimmäkseen kannatettiin, mutta moni elinkeinoelämää edustavista tahoista vastusti sitä.

Ne lausunnonantajat, jotka ottivat kantaa ehdotukseen tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden laajentamisesta kuluttajia koskevissa summaarisissa asioissa, pääasiassa kannattivat sitä. Sen sijaan kuluttajaluottosopimuksen liittämismuutoksia summaariseen haastehakemukseen pääosin vastustettiin. Ehdotus, jonka mukaan vaatimuksen perusteena olevat seikat voisi olla syytä yksilöidä tarkemmin summaarisessa haastehakemuksessa, jakoi lausunnonantajien mielipiteitä. Erityisesti tuomioistuimet suhtautuivat siihen myönteisesti, kun taas osa luotonantajia edustavista tahoista ja perintäalaa edustavat tahot vastustivat sitä tai suhtautuivat siihen varauksellisesti.

Vaikka arviomuistiossa ei ehdotettu positiivisen luottotietorekisterin perustamista, usea lausunnonantaja – siitä riippumatta, kannattiko vai vastustiko pääasiallisesti arviomuistiossa esitettyjä ehdotuksia – piti positiivisen luottotietorekisterin perustamista tehokkaana keinona velkaongelmien ehkäisemisessä.

2 Yleisiä huomioita

KKV viittasi kuluttaja-asiamiehen oikeusministeriölle toimittamaan lainsäädäntöaloitteen ja siinä esille tuotuihin perusteluihin. KKV piti tärkeänä, että lainsäädäntöhanke etenee kiireellisesti, minkä vuoksi se arvioi, että voisi olla tarkoituksenmukaista valmistella ensin kiireellisemmät kuluttajaluottolainsäädäntöä ja sen valvontaa koskevat lainmuutokset ja erikseen sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevat lainmuutostarpeet. Myös Helsingin ko ja Vantaan ko kannattivat korkokattosäännöksen ja Pirkanmaan ko yleisesti hankkeen mahdollisimman nopeaa eteenpäin viemistä. Vantaan ko korosti myös sääntelyn selkeyden tarvetta jo sen vuoksi, että käräjäoikeuksissa säännöksiä soveltaa käytännössä ensisijaisesti kansliahenkilökunta.

VM piti tärkeänä, ettei sääntely estäisi pienten rahaluottojen tarjoamista kuluttajille.

Enemmistö esitettyihin lainsäädäntömuutoksiin kielteisesti suhtautuneista lausunnonantajista korosti sitä, että lainsäädännöllä tulisi luoda luotonantajalle keinot, joiden avulla luotonhakijan luottokelpoisuuden luotettava arvioiminen olisi todellisuudessa mahdollista. Usea lausunnonantaja – siitä riippumatta, kannattiko vai vastustiko pääasiallisesti arviomuistiossa esitettyjä ehdotuksia – kannatti erityisesti positiivisen luottotietorekisterin perustamista (*VM, KKK, SPL, Takuusäätiö, 4finance, Asiakastieto, Ferratum, Fixura, IPF, Lindorff, OK Perintä, Tact ja Vertaislaina*). Tietosuojavaltuutetun toimisto ilmoitti kannattavansa kehitystä, jolla tehostetaan ihmisten pääsyä omia luottotietoja koskeviin tietoihin sekä lisätään heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää niitä. Sen näkemyksen mukaan rajat ylittävillä rahoitusmarkkinoilla hankalasti hyödynnettäviä järjestelmiä ei tässä vaiheessa kannatane rakentaa. Lisäksi se totesi, että luottokelpoisuuden arvioimisen kannalta tarpeellisen tiedonkulun parantamisessa on tärkeää ottaa myös huomioon EU:n yleinen tietosuojasetus. Syytä on ottaa huomioon myös yleisestä tietosuojasetuksesta seuraavat rekisteröidyn uudet oikeudet.

Asiakastieto katsoi, että luottojen tarjontaan ja hinnoitteluun puuttuvilla keinoilla ei voida vähentää tehokkaasti velkaongelmia. 4financen mielestä lyhytaikaisten kuluttajaluottojen rajoittamiseen keskittyvät kehittämisvaihtoehdot ovat epäsuhtaisia ja hajanaisia, eikä niillä ole yleistä vaikutusta yksityishenkilöiden velkaongelmien vähentämiseen ja torjumiseen.

4financen mukaan lyhytaikaisilla kuluttajaluotoilla ei voida katsoa myöskään olevan makrotaloudellista merkitystä ja viittasi tältä osin toimittamaansa dosentti, ekonomisti Tuomas Takalon asiantuntijalausuntoon. 4finance katsoi myös, että arviomuistio antaa harhaanjohtavan kuvan maksuhäiriömerkintöjen ja kuluttajaluottojen välisestä korrelaatiosta. Se kiinnitti huomiota siihen, että suurimmat maksuhäiriömerkintöjä aiheuttavat asiaryhmät ovat maksamattomat viranomaismaksut ja erinäiset yksityisoikeudellisista saatavista seuranneet ulosoton esteet.

Krimo totesi, että jatkovalmistelussa on syytä täsmentää empiirisen tiedon suhdetta esitettyihin ehdotuksiin. Se myös kiinnitti huomiota siihen, että mahdollisessa jatkovalmistelussa tulee huolellisesti paneutua erityyppiseen kulutusperusteiseen velkaantumiseen. Krimo mainitsi havainneensa analyyseissään, että tililuottojen ja luotollisen etämyynnin osuus velkomustuomioista on viime vuosina noussut selvästi.

Nykytilan kuvaukseen ja sen arviointiin sekä muutosten vaikutusten arviointiin toivottiin tarkennusta jatkovalmistelussa. LML kiinnitti huomiota kansainvälisen vertailun tarpeeseen. Ferratum ja IPF kiinnittivät erityisesti huomiota siihen, että vaikutuksia tulisi arvioida eri intressiryhmien näkökulmasta. Fiva katsoi, että jatkossa tulisi laajemmin selvittää kertaluottojen nykyinen korkotaso sääntelyn vaikutusten arvioimiseksi. VM toi esiin tarpeen ottaa valmistelussa huomioon pikaluottojen rajat ylittävän tarjonnan lisääntyminen. 4finance katsoi, että kuluttajaluottomarkkinoiden erityispiirteisiin ja tarjolla olevien luottolaitosten ja kuluttajaluotonantoyritysten kuluttajaluottotuotteiden välisiin kuluttajan käyttötarpeisiin liittyviin eroihin ei ole arviomuistiossa kiinnitetty riittävästi huomiota.

VM:n mukaan säännösten uskottava valvonta tulee varmistaa turvaamalla valvontaviranomaisten resurssien ja toimivaltuuksien riittävyys.

EK viittasi yleisellä tasolla Finanssialan Keskusliiton antamaan lausuntoon.

3 Yksityiskohtaiset kannanotot

3.1 Korkokatto

3.1.1 Korkokaton laajentaminen koskemaan myös suurempia luottoja

Enemmistö lausunnonantajista kannatti ehdotusta, jonka mukaan korkokatto laajennettaisiin koskemaan myös suurempia luottoja (*VM, STM, TEM, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Oulun ko, Pirkanmaan ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, ESAVI, Fiva, KKV, VVV, Helsingin oikeusaputoimisto, Asianajajaliitto, ASML, EK, FK, KKK, Kuluttajaliitto, LML, Luottomiehet, Takuusäätö, Tuomariliitto, Yrittäjät, Krimo, Linna, Fellow Finance, Lainaamo ja OP*). Korkokaton laajentamista pidettiin yleisesti tarpeellisena, jotta nykyisen korkokattosääntöksen kiertämiseen limiittiluotoilla voitaisiin puuttua. Vantaan ko ja Oulun ko arvioivat korkokaton laajentamisen lisäksi parantavan kuluttajansuojaa ja vähentävän velkaongelmia. Oulun ko:n mukaan myös luottokustannusten osuutta kokonaisvelkamäärästä saataisiin korkokaton avulla rajoitettua. ESAVIN mukaan kuluttajat eivät joka tilanteessa ymmärrä, että limiittiluotto jää korkokattosääntelyn ulkopuolelle silloinkin, kun kuluttaja nostaa käyttöönsä vain limiitin alittavan rahasumman. KKV viittasi perustelunaan aiemmin oikeusministeriölle toimittamassaan kuluttaja-asiamiehen aloitteessa esitettyyn.

Osa lausunnonantajista vastusti korkokaton laajentamista koskemaan myös suurempia luottoja (*4finance, Asiakastieto, Ferratum, Fixura IPF, Lindorff, OK Perintä, Tact ja Vertaislaina*). Moni ehdotusta vastustaneista lausunnonantajista (ainakin Fixura, OK Perintä ja Asiakastieto) katsoi, ettei korkokatto ole tehokas keino velkaongelmien ratkaisemisessa. Myös ehdotusta kannattanut KKK totesi, ettei korkokatto yksin riitä ylivelkaantuneisuusongelman ratkaisemisessa.

4finance arvioi korkokaton laajentamisen yhdessä korkokattotason alentamisen kanssa supistavan merkittävästi lyhytaikaisten kuluttajaluottojen tarjontaa ja johtavan luottojen ylikysyntään. Tact katsoi korkokaton laajentamisen johtavan mahdollisesti kuluttajarahoi- tusmarkkinoiden kansainvälistymiseen. Ferratum arvioi, että korkokaton myötä lainasummat markkinoilla tulisivat kasvamaan ja velkaongelmat todellisuudessa pahenisivat. Se piti myös mahdollisena, että ilmenisi epätoivottavia tapoja hakea lainaa tahoilta, joita ei

lainkaan valvota. Vertaislaina katsoi, että kuluttajaluottojen korkotason merkittävä aleneminen voisi myös mahdollisesti lisätä osalla kuluttajista liiallista velkaantumista.

Moni ehdotusta vastustaneista korosti myös sitä, että luottolaitosten kuluttajaluottojen ja pienlainayritysten lyhytaikaisten kuluttajaluottojen korkotasojen keskinäinen vertailu ei ole relevanttia (ainakin 4finance, Vertaislaina ja Tact). Vertaislaina kiinnitti huomiota tässä yhteydessä siihen, että pankkisektorin ulkopuoliselta luotonantajalta puuttuu pankeilla oleva kattava asiakaskontrolli, joka hyvin merkittävästi vaikuttaa rahoittajan kykyyn arvioida luottoriskin suuruutta. Vertaislaina myös näki yhteiskunnallisesti yleisesti hyväksyttävän korkotason määrittelyn lainsäädännöllä hankalana suhteessa markkinakorkojen tulevaisuudessa tapahtuviin muutoksiin. Sen mukaan tuottoriskiin suhteutetulla liian ankaralla korkokattosäätelyllä estettäisiin alan korkotason kehittyminen nykyistä selvästi alhaisemmille korkotasolle terveeseen kilpailun myötä.

4financen mukaan arviomuistiossa ei ole tarkemmin määritelty, miltä osin kuluttajaluotto tuotteita on pidettävä kohtuuttoman kalliina. Vertaislainan mukaan suurempien luottojen todellinen vuosikorko ei yleisesti ole yli 100 prosenttia. Asiakastieto totesi luotonhakijoiden kilpailuttavan luottoja erittäin vähän, jolloin luoton korko- yms. kustannukset eivät vaikuta luoton ottamista koskevan päätökseen.

4finance katsoi, että todelliseen vuosikorkoon perustuvan korkokattosäätelyn sijaan olisi syytä siirtyä luoton kaikki kokonaiskustannukset huomioivaan hintakattoon. Lisäksi se piti korkokattosäätelyn rajaamista ainoastaan lainasummaltaan pieniin ja laina-ajaltaan lyhyisiin kuluttajaluottoihin näiden erityispiirteet huomioiden tarkoituksenmukaisimpana. Tact pitäisi puolestaan selkeänä vuotuisen koron käsitteeseen sidottua mallia.

Helsingin ko katsoi, että mikäli korkokatto asetetaan myös yli 2000 euron suuruisille luottoille, tulisi jatkovalmistelussa samalla selvittää, mikä vaikutus tällä on korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2015:60 valossa tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuteen.

3.1.2 Korkokaton asettaminen suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle

Noin puolet ehdotusta kommentoineista lausunnonantajista kannatti korkokaton asettamista suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle (*TEM, ESAVI, KKV, VVV, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Oulun ko, Pirkanmaan ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, Helsingin oikeusaputoimisto, EK, FK, Kuluttajaliitto, Takuusäätiö, Tuomari-liitto, Yrittäjät, Linna, Krimo ja OP*). KKV katsoi, että korkokaton taso suuremmissa luotoissa voisi olla noin 30 %. EK ja FK pitivät ehdotettua 30 %:n korkokattoa perusteltuna vallitsevassa matalakorkoisessa markkinatilanteessa, mutta niiden mukaan markkinoilla vallitsevan korkotason muuttuessa esitettyä korkokattotasoa tulisi voida arvioida uudelleen.

EK:n ja OP:n mukaan nykyistä alhaisempi korkokattotaso ei mahdollistaisi pankkien tarjoamien kulutusluottojen osalta menestyksekkään liiketoiminnan harjoittamista. Ne ehdottivat pienempien luottojen korkokattotason alarajaa nostettavaksi esimerkiksi 5000 euroon, jolloin sitä suuremmissa luotoissa voitaisiin harkita käytettäväksi alhaisempaa, ei kuitenkaan alle 30 %:n, korkokattotasoa.

VM ja Fiva eivät ottaneet kantaa siihen, tulisiko korkokattotaso asettaa suuremmissa luotoissa alemmalle tasolle, mutta ne katsoivat, että porrastettuun korkokattosäätelyyn saattaa liittyä kiertämismahdollisuuksia. VM korosti, että korkokattotasojen ei tulisi kannustaa sääntelyn kiertämiseen ja markkinoiden vääristämiseen, sekä piti Fivan tavoin tärkeänä erisuuruisten korkokattotasojen tarkempaa vaikutusarviointia. Ne esittivät myös harkittavaksi, että kaikille luotoille asetettaisiin yhtenäinen korkokatto. VM:n mukaan vaihtoehtoisesti voitaisiin myös harkita porrastettuja korkokattotasoja. Myös korkokaton asettamista suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle kannattanut Linna ehdotti selvitettäväksi luoton määrään suhteutettua, portaittain pienentyvää korkokattotasoa.

Asianajajaliitto, KKK, 4finance, Asiakastieto, Fellow Finance, Ferratum, Fixura, IPF, Lainaaamo, Lindorff, Tact ja Vertaislaina vastustivat korkokaton asettamista suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle. Kahta erisuuruista korkokattotasoa pidettiin pikemminkin keinotekoisena kuin tehokkaana keinona velkaongelmien ehkäisemisessä. 4finance arvioi erisuuruisten korkokattotasojen suurella todennäköisyydellä vaikeuttavan korkokattosäätelyn noudattamisen valvontaa ja johtavan tulkinnanvaraisiin tilanteisiin.

Monet ehdotusta vastustaneet pitivät ehdotusta ongelmallisena etenkin suurempiin luottoihin liittyvän suuremman riskin hallinnan kannalta. Vertaislaina korosti luottokustannusten heijastavan suurempaa luottoriskiä eikä koostuvan yksinomaan välittömistä luoton myöntämiseen liittyvistä käsittelykuluista. Se myös huomautti, että suuremman riskin kattamiseksi myös luottoarvioinnin laajuus ja käsittelykulut ovat korkeampia. Esimerkiksi Ferratum katsoi, että markkinoiden tulee saada hinnoitella riski liiketoimintansa osalta.

Ehdotuksen vastustajat arvioivat ehdotuksen vähentävän suurempien luottojen tarjontaa (Fixura ja Vertaislaina) sekä lisäävän korkokaton vaikutusten minimoimiseksi tehtäviä keinotekoisia järjestelyjä (Asianajajaliitto, Fixura, Fellow Finance, Vertaislaina). Esimerkiksi Vertaislaina arvioi erisuuruisten korkokattotasojen johtavan siihen, että alalla ryhdyttäisiin tarjoamaan pienempiä ja lyhytaikaisia lainoja, joita ketjutettaisiin keinotekoisiksi luokiteltavilla asiakassopimuksilla ja näin kasvatettaisiin luottokustannuksia. Lisäksi erisuuruiset korkokattotasot saattaisivat johtaa esimerkiksi yhtiöiden pilkkomiseen. Vertaislaina pitikin yhtenäistä 50 %:n korkokattoa jonkinlaisena kompromissina.

IPF katsoi eroavien korkokattotasojen suosivan pankkeja ja keskittävän kuluttajaluotto- palveluiden tarjontaa pankkeihin sekä tappavan innovaatioita. Tactin mukaan esitetty korkokattotaso johtaa pankkien määrävän markkina-aseman myötä rahoitusmarkkinoilla tilanteeseen, jossa 2000 euron tai sitä suurempien luottojen myöntäminen kuluttajille tulisi kannattamattomaksi pikalaina-alan huomattavasti pankkien rahoituskustannuksia korkeammista rahoituskustannuksista johtuen.

3.1.3 Hyödykesidonnaisten luottojen soveltamisalarajauksen poistaminen

Muutama lausunnonantaja otti erikseen kantaa arviomuistiossa esitettyyn ehdotukseen, jonka mukaan nykyinen soveltamisalarajaus, jonka mukaan korkokattosäännöstä ei sovelleta hyödykesidonnaisiin luottoihin, joihin ei liity oikeutta nostaa myös rahavaroja, on syytä poistaa.

Turun ho, Etelä-Karjalan ko ja Takuusäätiö kannattivat nykyisen soveltamisalarajauksen poistamista. Takuusäätiö piti ehdotusta tasapuolisena kaikkia luotonantajia ja luottomuotoja kohtaan ja katsoi sen lisäävän yhdenmukaisuutta.

ASML ja Lindorff vastustivat nykyisen soveltamisalarajauksen poistamista. 4finance ei ottanut ehdotukseen yksiselitteisesti kantaa, mutta se katsoi Lindorffin tavoin, että hyödykesidonnaisten luottojen tarjonta tulisi supistumaan tai Lindorffin mukaan jopa kokonaan poistumaan verkkokaupasta. Asiakkaille ei Lindorffin mukaan enää annettaisi mahdollisuutta valita haluamiaan pidempiä maksusuunnitelmia varsinkaan pienissä ostoissa.

Lindorffin mukaan pikaluotto- ja vertaislainamarkkinat eivät myöskään ole vertailukelpoisia hyödykesidonnaisiin kulutusluottomarkkinoihin nähden. Hyödykesidonnaisen luottoisuuden toimintaperiaate, käyttöympäristö ja ansaintalogiikka poikkeavat täysin pikaluottojen mallista. Hyödykesidonnaisten luottojen kohderyhmänä ovat maksukykyiset asiakkaat, jotka hallitsevat henkilökohtaisen taloutensa pidon. Lisäksi se viittasi korkeimman oikeuden ratkaisuun KKO 2016:49, jossa on otettu huomioon elinkeinonharjoittajalle kuuluva oikeus saada todelliset kustannukset peitettyä. Tähän nähden se piti erikoisena sitä, että hyödykesidonnainen luotottaja, jonka tulee saada katekin luototuksesta, ei saisi edes todellisia kustannuksiaan kuluttajalta, jos pieniin ostoksiin joustavalla maksuajalla sisällytetäisiin korkokatto.

3.2 Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentaminen

3.2.1 Yleiset huomiot

ESAVI, Fiva, KKV, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Oulun ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, Helsingin oikeusaputoimisto, Kuluttajaliitto, LML, Tuomariliitto, Takuusäätiö, Yrittäjät, Linna ja Krimo suhtautuivat myönteisesti luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamiseen. Pirkanmaan ko, Asianajajaliitto, KKK, Fixura, OK Perintä ja Vertaislaina ilmoittivat kannattavansa luottokustannuksia koskevan sääntelyn selventämistä tai yksinkertaistamista.

Etelä-Karjalan ko piti luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamista merkittävänä tekijänä velkaongelmien vähentämisessä. LML ja Tuomariliitto totesivat tiukentamisen estävän sääntelyn kiertämistä sekä yksinkertaistavan selvästi luottoehtoja ja siten myös kuluttajalle suunnattuja sopimuksia. Varsinais-Suomen ko ja Etelä-Karjalan ko pitivät sääntelyn tiukentamista perusteltuna myös siitä syystä, että esitetyn korkokattosääntelyn toteutuessa luottokustannusten osuus kokonaiskustannuksista tulisi kasvamaan. Vantaan ko katsoi tiukentamisen mahdollisesti vähentävän tuomioistuinten työtä. Myös VVV arvioi sääntelyn tiukentamisen edesauttavan todellisen vuosikoron läpinäkyvyyttä ja helpottavan lainojen vertailtavuutta.

Fiva totesi tiukan vuosittaisen kulukatonta toisaalta mahdollisesti johtavan sen valvottavien myöntämien jatkuvien luottojen korkojen nousuun sekä siihen, että kulukatosta aiheutuvat kustannukset maksavat luottoa harvemmin käyttävät ja ne, jotka eivät käytä luoton käteisnosto- tai tilisiirtopalveluja. Lisäksi pitkäaikaisissa luottotuotteissa tiukka kulukatto voisi ajan kuluessa luoda paineita korottaa luottokustannuksia, jolloin korotustarvetta vastaavat kulut saatetaan veloittaa muista tuotteista tai palveluista.

Pirkanmaan ko:n mukaan olisi tarkoituksenmukaista selvittää, voidaanko todellisen vuosikoron laskentatapaa yksinkertaistaa tai luoda muita apuvälineitä tai työkaluja laskennan suorittamiseksi. Se totesi, että todellisen vuosikoron laskeminen on joissakin tilanteissa niin monimutkaista, että luotonantajat ja tuomioistuimet eivät ole osanneet laskea todellista vuosikorkoa asetuksen edellyttämällä tavalla. Oulun ko piti parhaana joskin mahdottomana vaihtoehtona todellisen vuosikoron käsitteen laajentamista. OK Perinnän ja Tactin mukaan todellisen vuosikoron käsite ei ole kuluttajan näkökulmasta konkreettinen. Fixura katsoi, että todellisen vuosikoron laskemista voitaisiin ohjeistaa paremmin sen sijaan, että kustannuksia jaettaisiin osiin, joille kaikille olisi omat rajansa.

Krimo ja Takuusäätiö kiinnittivät huomiota siihen, että valitun mallin tulee soveltua myös sellaisiin asiakkaille koituviin kulumuotoihin, joita ei välttämättä vielä esiinny mutta joihin

lainmuutos saattaa välillisesti johtaa. Krimo korosti valitun sääntelymallin valvottavuutta niin kuluttaja-asiamiehen kuin käräjäoikeudenkin näkökulmasta.

ASML, EK, Luottomiehet, 4finance, Ferratum, OP ja Tact vastustivat tai eivät pitäneet perusteltuna luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamista. OP piti korkokattosääntelyä riittävänä keinona. Ferratum kiinnitti huomiota luotonantajien tasapuolisen kohtelun toteutumiseen. EK katsoi, että tiukentaminen saattaisi johtaa negatiivisiin vaikutuksiin, kuten tietojärjestelmien päivityksestä aiheutuviin kustannuksiin, muiden luotonantajien kuin pikaluotonantajien toiminnassa. Myös FK, joka niin ikään suhtautui sääntelyn tiukentamiseen varauksellisesti, korosti sitä, että uusien laskentatapojen edellyttämistä muutoksista luotonantajien tietojärjestelmään aiheutuvat kustannukset saattavat tulla lopulta asiakkaiden maksettaviksi. Lisäksi ongelmia aiheuttamattomien luottotuotteiden valikoima voi sen mukaan kaventua esimerkiksi kansainvälisten luottokorttien osalta, ja kuluttajat saattavat ohjautua korkeakorkoisempien luottojen pariin. ASML ja FK totesivat, että uudella sääntelyllä ei tulisi vaikuttaa kohtuuttoman laajamittaisesti pikaluottoihin mitenkään liittymättömään luotonantotoimintaan.

4finance katsoi vuosittain vaihtelevan kulukaton aiheuttavan luotonottajille hankaluuksia luottotuotteiden hinnoittelun ja ominaisuuksien tiuhemman muuttumisen myötä sekä vähentävän asiakkaille tarjottavia lisähyötyjä ja -ominaisuuksia. 4finance piti esityksiä luottokustannusten tosiasiallisuusvaatimuksista sekä nimenomaisista vuosittaisista kulukatoista erityisen ongelmallisina niiden liiketoiminnan ennustettavuutta ja suunnittelua sekä kuluttajaluottojen valvontatoimintaa vaikeuttavan vaikutuksen johdosta. Ferratum piti korkokaton seuraamista jälkikäteen luotonantajan näkökulmasta vaikeana, koska luotonantajan on mahdotonta tietää asiakkaan käyttämää maksuaikaa ja lisänostojen tarvetta etukäteen limiittiluotoissa. 4finance ja Ferratum katsoivat tosiasiallisuusvaatimuksen kasvattavan tulokinnanvaraa luottokulujen perimiskelpoisuuden osalta.

Tactin mukaan mm. nostopalkkio on yksiselitteisesti sisällytettävä todelliseen vuosikorkoon. Kyse onkin sen mielestä oikeusministeriön asetuksen ja sen perusteella annettujen ohjeiden viranomaisvalvonnasta, eikä asiaan ole tarvetta puuttua sääntelyllä.

Varsinais-Suomen ko kiinnitti huomiota luottokustannusten nykyisellään epäselviin esittämistapoihin summaarisessa haastehakemuksessa sekä huomautti, että luottokustannusten ja niihin liittyvien korkovaatimusten sääntelyn tulisi olla mahdollisimman selkeää tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi. Vantaan ko esitti summaarisen haastehakemuksen sisältöä harkittavaksi myös tältä osin. Helsingin ko:n mukaan menettelytapaa valittaessa tulisi ottaa huomioon, miten valittu malli vaikuttaa summaaristen asioiden ratkaisutoimintaan. Lisäksi se kiinnitti huomiota siihen, että sääntelyssä tulisi huomioida myös luottorajan nostotilanteet.

Varsinais-Suomen ko:n mukaan luottokustannusten merkitys luoton kokonaiskustannusten kannalta on kuluttajien keskuudessa epäselvää. Krimon mukaan kuluttajille tulee esittää luoton tarjonnan yhteydessä mahdollisimman konkreettisesti, mitkä ovat yksittäisen luoton nostokulut suhteessa maksamisen aikajänteeseen ja lyhennysten määrään. Takuusäätiö peräänkuulutti mahdollisimman yksinkertaista mallia, jota voitaisiin noudattaa kaikessa luotonannossa riippumatta luoton ominaisuuksista tai euromäärästä.

3.2.2 Luottokustannusten rajoittamistavat

Osa lausunnonantajista kannatti tai piti ainakin toteuttamiskelpoisimpana keinona euromääräisen tai prosentuaalisen rajan asettamista muuna kuin korkona perittäville luottokustannuksille (VM, ESAVI, Fiva, KKV, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Varsinais-Suomen ko, Helsingin oikeusaputoimisto, Asianajajaliitto, Takuusäätiö ja Yrittäjät). VM korosti, että rajojen asettamisessa tulee välttää keinotekoisia ratkaisuja. Fivan ja Linnan mukaan asianmukaisen kulukaton määrittämiseksi ja sen vaikutusten arvioimiseksi tulisi selvittää muuna kuin korkona perittävien kulujen yleinen taso ja Fivan mukaan myös määrittää, mikä olisi kuluttajan kannalta kohtuullisena pidettävä kulukatto. Etelä-Karjalan ko:n mukaan prosentuaalisen rajan tulisi olla hyvin alhainen.

Jos muita kuin korkona perittäviä luottokustannuksia päädyttäisiin sääntelemään, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, ESAVI, KKV, Helsingin oikeusaputoimisto, FK ja Yrittäjät pitivät nimenomaisesti **prosentuaalista rajaa kannatettavimpana vaihtoehtona**. ESAVI totesi prosentuaalisen rajan asettamisen mahdollistavan tehokkaan valvonnan toteuttamisen. Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Varsinais-Suomen ko ja Yrittäjät esittivät, että prosentuaalinen kulukatto porrastettaisiin luoton määrän mukaan siten, että sallittu prosenttiosuus olisi suuremmissa luotoissa matalampi kuin pienemmissä luotoissa.

Sen sijaan Oulun ko ja Vantaan ko pitivät **euromääräisiä rajoja helpommin kontrolloitavina** kuin keinotekoisin järjestelyin helpommin kierrettäviä prosentuaalisia rajoja. Myös Helsingin ko piti euromääräisen rajan asettamista kansliassa tapahtuvan ratkaisutoiminnan kannalta selkeimpänä vaihtoehtona. Lisäksi se totesi, että menettelyn kannalta voisi olla tarkoituksenmukaista, että velkojalta edellytettäisiin lyhyt perustelu siitä, miten muuhun kuluvaatimukseen on päädytty ja ettei vaatimus ylitä asetettua kulukattoa, jolloin kärjäoikeudella ei olisi tarvetta viran puolesta tarkistaa hakemuksen sisältöä.

Pirkanmaan ko:n mukaan euro- tai prosenttiperusteisista rajoista säättäminen voi johtaa sääntelyn kasuistisuuteen ja monimutkaisuuteen. Vaikka FK:n mukaan luotonantajien yhteiskuntavastuun kannalta olisi periaatteessa hyväksyttävää, että muuna kuin korkona perittäville luottokustannuksille asetettaisiin prosenttiosuutena luoton määrästä laskettava enimmäismäärä, ehdotus voi olla kotimaisten luotonantajien kilpailunäkökulmasta ongelmallinen, koska se asettaisi suomalaiset luotonantajat muihin markkinoilla toimiviin

luotonantajiin nähden eriarvoiseen asemaan. Linna puolestaan arvioi, että jos kulujen määrä sidotaan luottorajaan, käy niin, että luottorajaksi sovitaan esimerkiksi 5 000 euroa ja luotonantaja perii sen mukaiset kulut, vaikka kuluttaja nostaisi luottoa 200 euroa. Linna korosti, että aukkoja sääntelyyn ei saisi enää jättää.

Helsingin ko ja Etelä-Karjalan ko suhtautuivat myönteisesti myös **kuluttaja-asiamiehen esitykseen**, jonka mukaan kuluttajan ei tulisi voida käyttää luottoa missään tilanteessa tavalla, joka luottokustannuksia koskevien sopimusehtojen perusteella johtaisi siihen, että luotosta perittäisiin yksittäiseltä kuluttajalta korkokaton ylittäviä kustannuksia. Samalla ne kuitenkin huomauttivat, että ehdotus ei sellaisenaan olisi toteuttamiskelpoinen.

Muutama lausunnonantaja otti kantaa arviomuistiossa esitettyyn **Ruotsissa omaksuttuun malliin**, jonka mukaan kuluttajalla on velvollisuus maksaa koron sijasta tai sen lisäksi erillistä korvausta luotosta vain, jos siitä on sovittu ja jos korvaus tosiasiallisesti vastaa luotonantajalle luotosta aiheutuneita kuluja. Vantaan ko piti Ruotsin omaksumaa mallia yhtenä vaihtoehtona. FK suhtautui varauksellisesti tähän varsinkin asuntoluottojen osalta. Vertaislaina piti arviomuistiossa viitattuja Ruotsin markkinaoikeuden ratkaisuja keinotekoisina. Lainasta perityt kulut eivät voi sen mukaan kattaa luotonantajalle aiheutunutta vahinkoa, jolloin todellisuudessa luottotappioriski hinnoitellaan sekä korkotasoon että lainan kustannuksiin.

Vantaan ko:n mukaan kaikkien muiden kuin todelliseen vuosikorkoon laskettavien kustannusten tulisi olla kiellettyjä. Tuomariliitto ehdotti luottokoron lisäksi perittävien erillisten kulujen ja palkkioiden kieltämistä kokonaan luottosopimuksissa. Näin luottokorko tulisi määritellyksi siten, että se vastaisi luotonantajan kuluja ja olisi suoraan todellinen vuosikorko.

Linnan mielestä olisi aiheellista selvittää mallia, jossa olisi erikseen raja luoton korolle, mikä lisäksi erilaisten kulujen, maksujen ym. yhteismäärä ei saisi ylittää tiettyä absoluuttista ja kiinteää määrää (absoluuttinen kulutaksa). Linnan mukaan suurissa luotoissa määrä voi olla hieman korkeampi, koska selvittelyä vaaditaan enemmän. Lisäksi pitäisi olla jokin yläraja, jonka jälkeen kuluja ei saisi periä saman luoton osittaisesta nostamisesta. Lisäksi voitaisiin säätää, että korko ja kiinteä kustannus eivät yhdessä saa ylittää tiettyä rajaa, mikä vastaisi todellisen vuosikoron käsitettyä. Linnan mukaan seurauksena tosin olisi se, että järjestelmästä tulisi monimutkainen.

Fivan mukaan kulukattosääntelyllä tulisi vaikuttaa jatkuvien luottojen käyttöön liittyviin kustannuksiin ja jättää kertaluotot sääntelyn ulkopuolelle korkokaton rajoittaessa näissä luotoissa kuluttajalta perittäviä luottokustannuksia. Vertaislainan mukaan jatkuvissa luotoissa tulee huomioida niihin liittyvä luotonantajan kustannus rahoituksen saatavuudesta. Limiittivarojen nostot aiheuttavat myös työvaiheita ja vastaavia kustannuksia luotonan-

tajalle. OP katsoi, että jos muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevaa sääntelyä päädytään vastoin sen näkemyksiä tiukentamaan, tulisi erotella luotosta tai sen käytöstä perittävät maksut ja lisäpalveluista perittävät maksut. Luottokustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa luottokustannusten määritelmän ulkopuolelle tulisi jäädä lisäpalveluista perittävät maksut ja palkkiot, kuten esimerkiksi koron nousun suojautumiseen liittyvä maksu tai takaisinmaksuturvamaksu, vakuutusmaksut, valtioneuvoston palkkio jne., jotka koituvat todellisuudessa kuluttajan hyväksi.

FK korosti, että asiakkaan vapaasti päätettävistä osanostoista syntyvät kustannukset tulisi voida veloittaa asiakkaalta todellisia kustannuksia vastaavasti. OK Perinnän mukaan luotonantajille on taattava mahdollisuus saada asianmukainen korvaus muun muassa luoton perustamisesta syntyneistä kustannuksista niissä tilanteissa, joissa luottosopimus syystä tai toisesta päättyy ennen aikaisesta. Vertaislaina piti perusteltuna nostopalkkioiden sääntelemistä ainakin osaltaan todellisen vuosikoron laskennasta erillisenä. Sen mukaan olisi mahdollista laskea koko limiitin laskennallinen kertanostokorvaus mukaan todelliseen vuosikorkoon ja kuluttajan omasta nostokäyttäytymisestä riippuvia nostopalkkioita voitaisiin rajoittaa ehdotuksessa esitettyllä tavalla prosentuaalisesti olettaen, että asiakkaan nostomäärille voidaan asettaa myös rajoituksia.

Turun ho, Lindorff, Tact ja Vertaislaina ilmoittivat kannattavansa ehdotusta, jonka mukaan laissa selvennettäisiin, että velvollisuudella ilmoittaa luoton korko tarkoitetaan nimenomaisesti vuotuisen koron ilmoittamisvelvollisuutta. Vertaislaina katsoi markkinoilla esiintynyttä jopa viikkokoron ilmoittamista käytetyn kuluttajien harhauttamiseksi.

3.3 Korkokattosäännöksen rikkominen

Moni lausunnonantaja kannatti muistiossa harkittavaksi esitettyä ehdotusta, jonka mukaan korkokaton rikkomisen sopimusoikeudelliset seuraamukset ankaroituisivat siten, ettei kuluttajalla olisi korkokaton rikkomistilanteissa velvollisuutta maksaa luottokustannuksia lainkaan (*VM, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Oulun ko, Vantaan ko, ESAVI, Fiva, KKV, VVV, Kuluttajaliitto, Takuusäätö, Tuomariliitto, Krimo ja Linna*). Vantaan ko kiinnitti huomiota lisäksi siihen, että jos jatkossa rajoitetaan myös muita kuin todellisen vuosikoron piiriin kuuluvia kustannuksia, vastaava seuraamus tulisi säätää myös näiden rajausten rikkomisesta.

Helsingin ko katsoi, että esitetty seuraamus selkeyttäisi tuomioistuimen ratkaisutoimintaa, ja Oulun ko:n mukaan sääntely selkeyttäisi oikeustilaa. Helsingin ko piti seuraamusta myös oikeuskäytännön (KKO 2015:60) mukaisena ja kuluttajan kannalta kohtuullisena. Turun ho katsoi, ettei ole painavaa perustetta kansallisen lainsäädännön vastaisen tai samanaikai-

sesti myös sopimusehtodirektiivin vastaisen ehdon rikkomisen erilaisille seuraamuksille. ESAVI katsoi, että sääntely ehkäisisi tilanteita, joissa korkokattosääntelyä rikkova luotonantaja jatkaisi korkokaton rikkomista tietäessään, että sillä olisi rikkomisesta huolimatta pätevä saamisoikeus luotonottajalta ainakin osaan luottokustannuksista.

KKV, Krimo, Linna, Takuusäätiö ja Tuomariliitto korostivat luotonantajan velvollisuutta kantaa riski pakottavan lainsäädännön noudattamisesta. Takuusäätiö ja VVV totesivat, että luotonantajalla on mahdollisuus varmistua sopimusehtojensa lainmukaisuudesta ja kohtuullisuudesta ennen niiden käyttöönottoa. Krimo kiinnitti huomiota myös siihen, että luotonottaja on usein alisteisessa asemassa sekä sosiaalisesti että sopimuskumppanina, jolloin tämän mahdollisuudet arvioida ehtoja ovat rajalliset. Takuusäätiö oli samoilla linjoilla katsoen, että kuluttaja ei tavallisesti ole tietoinen omista oikeuksistaan ja osaa vedota kohtuuttomiin ehtoihin.

Muutama arviomuistiossa esitettyyn ehdotukseen sinällään myönteisesti suhtautuneista lausunnonantajista katsoi lainsäädännössä jo olevan tarkoitukseen sopivat säännökset sen varalta, että korkokattosäännöstä rikotaan (Etelä-Karjalan ko, Pirkanmaan ko ja Varsinais-Suomen ko). Ne kannattivat nykyisen lainsäädännön täsmentämistä siten, että korkokaton rikkomista koskevan sääntelyn tulisi olla viran puolesta sovellettavaa pakottavaa sääntelyä. Varsinais-Suomen ko:n mukaan tällä tavoin taattaisiin oikeussuojakeinon tehokkuus. Pirkanmaan ko piti nykyisessä soveltamiskäytännössä ongelmallisena sitä, että kuluttajan tulee vedota sopimuksen kohtuuttomuuteen.

Helsingin oikeusaputoimisto katsoi luottokustannusten mitätöitymisen toimivan yleisellä tasolla tehokkaana suojana kuluttajan näkökulmasta mutta voivan yksittäisissä tapauksissa johtaa luotonantajalle liian ankariin seuraamuksiin.

Sen sijaan *Asianajajaliitto*, *ASML*, *EK*, *FK*, *KKK*, *LML*, *Luottomiehet*, *4finance*, *Asiakastieto*, *Fixura*, *Lindorff*, *OP* ja *Tact* suhtautuivat kielteisesti tai nimenomaisesti vastustivat ehdotusta, jonka mukaan korkokaton rikkomisen sopimusoikeudelliset seuraamukset ankaroituisivat siten, ettei kuluttajalla olisi korkokaton rikkomistilanteissa velvollisuutta maksaa luottokustannuksia lainkaan. Luottomiehet pitäisi riittävänä seuraamuksena sitä, että kuluttaja olisi velvollinen maksamaan ainoastaan korkolain mukaisen viivästyskoron suuruista korkoa erikseen säädetyn määrän verran.

Monet esitystä vastustaneet (mm. *ASML*, *EK*, *FK* ja *OP*) pitivät ehdotettua seuraamusta liian ankarana ja kohtuuttomana yksittäisen luotonantajan näkökulmasta. *KKK*, *4finance* ja *Asianajajaliitto* pitivät ehdotetun kaltaisen seuraamuksen olevan luotonantajan kannalta kohtuuton ainakin korkokaton vähäisissä ylityksissä (*4finance*) ja etenkin vertaislainoissa (*KKK* ja *Asianajajaliitto*). *OP* huomautti, että korkokaton rikkomisen ei ole kaikissa tilanteissa tahallista tai välinpitämätöntä toimintaa luotonantajan puolelta.

FK ei pitänyt seuraamusten yhdenmukaistamista rikotusta normista riippumatta riittävässä perusteena kiristää sääntelyä sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuulumattomien ehtojen osalta. 4finance ei katsonut sopimusehtodirektiivin tukevan ehdotetun kaltaisen seuraamuksen käyttöönottoa, vaan totesi sen perusteella sopimusehdon mitättömyyden voivan kohdistua ainoastaan sopimuksen vähemmän olennaisiin ehtoihin, joiden mitättömyys ei yleensä vaaranna koko sopimuksen täyttymistä. 4finance ei pitänyt ehdotetun kaltaista seuraamusta myöskään tehokkaana tapana estää korkokattosäännöksen rikkomista.

LML ja 4finance katsoivat, että kyse olisi rangaistusluonteisesta vahingonkorvauksesta, jota ne pitivät suomalaisen oikeusjärjestelmään sopimattomana ja 4financen mukaan myös tietoisille väärinkäytöksille alttiina.

OP totesi korkokattosääntelyyn ja siihen liittyviin maksuihin jo nykyisellään liittyvän tulkinnanvaraisuutta, ja 4finance katsoi mahdollisten korkokattotasojen eroavuuksien lisäävän seuraamussäännöksen soveltamiseen ongelmallisena pidettävää tulkinnanvaraa. Sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnin tulisi 4financen mukaan perustua tapauskohtaisten seikkojen tulkintaan sääntelyn asettamatta tulkinnalle rajoituksia. FK, KKK ja Fixura kiinnittivät lisäksi huomiota siihen, että lainsäädäntö mahdollistaa jo nykyisin kohtuuttomien luottokustannusten sovittelun. FK katsoi, ettei mahdollisuutta tällaiseen kohtuusharkintaan tule kaventaa.

Vertaislaina totesi seuraamuksen soveltamisen mahdollisesti lisäävän pienlainoihin liittyviä riitaisuuksia ja riidanratkaisukuluja, minkä vuoksi tulisikin sen mukaan pohtia, onko yksittäisen kuluttajan korvattava aiheuttomasta riitautuksesta ja maksamattomuudesta syntyvä lisäkulu. Lisäksi tulisi sen mukaan pohtia, onko mahdollisissa virheissä tai väärissä tulkinnoissa korvausvastuu asiakkaalla vai viranomaisella, jos sanktioluonteisen seuraamuksen määrää esimerkiksi laajemmin kuluttajaviranomainen. Vertaislainan mukaan ehdotuksen osalta tulisi myös selkiyttää sitä, tarkoitetaanko luottokustannuksilla lainaan liittyviä kuluja ja palkkioita vai myös korkoja. Jos luottokustannuksilla tarkoitetaan myös korkoja ja korkokattosäännöksen rikkomisen on vähäinen ja tahaton, sanktio ei sen mielestä voisi olla rajoittamaton esimerkiksi jälkeenkäynnin tarkasteltuna pitkältäkin korkojaksolta tai laajalta asiakaskunnalta.

LML:n mukaan kuluttaja-asiamiehen laajennetulla toimivallalla voitaisiin puuttua niihin toimijoihin, jotka eivät noudata korkokattosäännöksiä.

3.4 Vertaislainasaatavien viivästysseuraamukset ja perintäkulut

Kaikki ne lausunnonantajat, jotka ottivat kantaa vertaislainasaatavia koskeviin kysymyksiin, kannattivat ehdotusta, jonka mukaan vertaislainat olisi syytä huomioida korkolain tahdonvaltaisuutta koskevassa pykälässä sekä perintälain kuluttajasaatavia koskevissa pykälissä (*VM, STM, TEM, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Oulun ko, Pirkanmaan ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, ESAVI, Fiva, KKV, VVV, Helsingin oikeusaputoimisto, Asianajajaliitto, ASML, FK, KKK, Kuluttajaliitto, LML, Luottomiehet, Takuusäätiö, Tuomariliitto, Krimo, Linna, 4finance, Asiakastieto, Fellow Finance, Ferratum, Fixura, Lainaamo, OK Perintä, OP, Tact ja Vertaislaina*). Ehdotusta pidettiin yleisesti tärkeänä, jotta vertaislainajärjestelyillä ei voitaisi kiertää kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä.

Takuusäätiö ja Asianajajaliitto pitivät tärkeänä sen varmistamista, että mahdolliset seuraamukset kantaa luottoehdot laatinut välittäjä eikä rahat lainaustoimintaan sijoittava yksityishenkilö. 4finance katsoi, että sääntelytarkistukset eivät saa johtaa tilanteeseen, jossa aidosti kuluttajien väliset luottosopimukset ilman luottoa välittävää elinkeinonharjoittajaa rinnastettaisiin ammattimaiseen luottotoimintaan.

Linna kiinnitti huomiota siihen, että vertaislainat eivät ole yhteneväinen käsite.

Asiakastieto katsoi, että vertaislainat tulisi rinnastaa kuluttajaluottoihin myös luottotietotoiminnassa niin, että myös vertaislainoja koskevat maksuviivästykset voidaan ilmoittaa merkittäväksi luottotietorekisteriin. Tähän liittyen tulisi tehdä tarvittavat muutokset luottotietolakiin (527/2007).

3.5 Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet kuluttajaluottoja koskevissa asioissa

Enemmistö asiaan kantaa ottaneista lausunnonantajista kannatti ehdotusta, jonka mukaan seuraamusmaksu tulisi ottaa käyttöön kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn rikkomistilanteissa (*VM, STM, TEM, Turun ho, Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Oulun ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, ESAVI, Fiva, KKV, VVV, Helsingin oikeusaputoimisto, Kuluttajaliitto, LML, Takuusäätiö, Tuomariliitto, Krimo, Lindorff ja Vertaislaina*).

Krimo piti lisääntyvää viranomaisvalvontaa seuraamuksineen perusteltuna, koska luottoottaja on usein alisteisessa asemassa sekä sosiaalisesti että sopimuskumppanina. VM viittasi kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksia selvittäneen työryhmän mietintöön antamaansa lausuntoon. Erityisesti se kiinnitti huomiota siihen, että seuraamusmaksujen enim-

määsimmärien tulee olla tarpeeksi korkeita riittävän kannustinvaikutuksen aikaansaamiseksi. KKV viittasi perustelunaan aiemmin oikeusministeriölle toimittamassaan kuluttaja-asiamiehen aloitteessa esitettyyn.

Etelä-Karjalan ko, Oulun ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, KKV ja Takuusäätiö katsoivat, että tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi valvovalla viranomaisella tulee olla oikeus riittävään tiedonsaantiin sekä riittävän tehokkaat keinot puuttua säännöksiä rikkovan luotonantajan toimintaan. Vantaan ko korosti lisäksi tarvetta huolehtia riittävästä valvontaresursseista.

ESAVI totesi, että valmistelussa on arvioitava, mitkä ovat eri viranomaisten tarkoituksenmukaiset toimivaltuudet kuluttajansuojalain säännösten noudattamisen valvonnassa sekä mikä on eri sanktiokeinojen merkitys kaksoisrangaistavuuden kiellon näkökulmasta. Erityisesti se kiinnitti huomiota eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 17 §:n 2 momentissa säädetyin varoituksen ja mahdollisen seuraamusmaksun väliseen suhteeseen. Lisäksi ESAVI katsoi, että kuluttaja-asiamiehen ja aluehallintoviraston välillä voitaisiin käyttää ilmoitusmenettelyä, joka toimisi siten, että aluehallintovirasto voisi suoraan huomauttaa tai antaa varoituksen rekisteriin merkityille tilanteissa, joissa kuluttaja-asiamies on ilmoittanut lain tai hyvän luotonantotavan vastaisesta menettelystä aluehallintovirastolle. Myös Oulun ko piti kuluttaja-asiamiehen ja aluehallintoviraston roolien yhteensovittamista sekä niiden välistä tehokasta yhteistyötä tärkeänä.

KKV esitti harkittavaksi, voisiko seuraamusmaksun määräämistä hakea myös ainakin kuluttajansuojalain 7 luvun 15 §:n 1 momentin, 17 §:n, 19 §:n ja 48 §:n rikkomisesta. Erityisesti 7 luvun 17 §:n noudattamisessa se totesi havaitun yleisesti ongelmia. KKV:n mukaan pelkkä sopimusoikeudellinen seuraamus ei oikeuskäytännön perusteella (KKO 2016:73) tehokkaasti turvaa kuluttajien asemaa.

Pirkanmaan ko totesi, että seuraamusmaksu ja kuluttaja-asiamiehen valtuudet olisi tarkoituksenmukaista järjestää vastaavalla tavalla kuin ne tullaan toteuttamaan EU-tasolla kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen (2006/2004) uudistamisen yhteydessä.

Asianajajaliitto, EK, FK, KKK, Luottomiehet, 4finance, Fixura, Fellow Finance, Ferratum, Lainaamo, OP ja Tact vastustivat seuraamusmaksun käyttöönottoa kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn rikkomistilanteissa. EK, FK ja OP totesivat, että Finanssivalvonnalla on jo käytössään hallinnollisten seuraamusten keinovalikoima, jonka rinnalle ei ole tarpeen luoda päällekkäistä järjestelmää. Asianajajaliiton mukaan seuraamusmaksun tarpeellisuutta tulisi arvioida uudestaan, kun on saatu kokemusta muutettavan lainsäädännön vaikutuksista ilman seuraamusmaksua. 4financen mukaan olisi asianmukaisempaa, että valvontavaltuuksia koskevat tarkistukset käsiteltäisiin kokonaisuudessaan osana

kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia koskevaa uudistushanketta. 4finance ei toisaalta pitänyt seuraamusmaksua sellaisenaan tarkoituksenmukaisena keinona kuluttajaluottojen valvontaan liittyvien ongelmien ratkaisemisessa. Se myös piti kuluttaja-asiamiehelle kuuluvaa edunvalvontatehtävää ongelmallisena valvontatehtävien neutraalin suorittamisen kannalta.

Fixura katsoi osan esitetyistä ehdotuksista monimutkaistavan sääntelyä ja siten lisäävän riskiä väärinkäsitysten aiheuttamiin turhiin sanktioihin luotonantajille. Tact huomautti kuluttaja-asiamiehellä olevan jo nykyisellään resurssiongelmaa.

4finance ja Tact pitivät kaikkien kuluttajaluottojen valvonnan keskittämistä Finanssivalvontaan tarkoituksenmukaisimpana ratkaisuna Finanssivalvonnan erityisosaaminen huomioon ottaen. Ferratum piti tätä ainakin harkinnanarvoisena sen vakauttavan vaikutuksen perusteella. Ferratum ehdotti myös aluehallintoviraston valvontaresurssien lisäämistä.

Arviomuistiossa oli tuotu esiin kuluttaja-asiamiehen aloite sen tiedonsaantioikeuksien laajentamistarpeesta, ja myös KKV toisti tarpeen lausunnossaan. Ferratum piti kyseenalaisena kuluttaja-asiamiehen vaatimusta oikeudesta saada tietoja yrityksen maksamista ansiotuloista. Ferratum pohti, mihin tahoihin tätä oikeutta sovellettaisiin ja mihin tietoja käytettäisiin.

3.6 Kuluttajia koskevien summaaristen asioiden käsittely tuomioistuimessa

3.6.1 Yleiset huomiot

VM kannatti järjestelmän selkeyttämistä arviomuistiossa esitetyin perustein. *Kuluttajaliitto* ilmoitti kannattavansa esitettyä mallia. *KKV* kannatti muutostarpeiden arvioimista kokonaisuutena sekä viittasi aiemmin toimittamansa kuluttaja-asiamiehen aloitteessa esitettyyn.

ESAVI totesi, että tuomioistuimissa saatetaan ratkaista perusteettomia velkomuskanteita kantajan hyväksi, joten jos siihen voidaan vaikuttaa, ovat ehdotetut uudistukset kannatettavia.

Asianajaliitto katsoi, että oikeudenkäymiskaassa olevat ristiriitaisuudet on syytä korjata.

Fixura katsoi, että käräjäoikeuksien jo nykyisellään suurta työtaakkaa ei tule kasvattaa ja että selkeä ohjeistus ja yhdenmukainen käsittely olisi suotavaa.

OK Perinnän mukaan summaaristen asioiden käsittelyn tulisi olla mahdollisimman sujuvaa ja automaattista sekä velkojan että velallisen näkökulmasta. Se piti velallisen kannalta kohtuuttomana, jos jo nykyäänkin ajoittain paikallisesti käräjäoikeuksien hitaasta menettelystä tulisi entistä hitaampaa. Myös *EK* ja *FK* katsoivat, että yksityiskohtaisempi sääntely sitoo luotonantajien ja viranomaisten resursseja ja tätä kautta hidastaa summaaristen asioiden käsittelyprosessia. *EK* katsoi, että tämä saattaisi lisätä etenkin ammattimaisten velkojien kustannuksia.

Myös *4finance* kannatti toimenpiteitä, joilla summaaristen riita-asioiden hoito voidaan järjestää nykyistä nopeammalla ja kustannustehokkaammalla tavalla, ja se piti oikeusministeriön työryhmän esitystä sähköisen asioinnin kehittämistä summaarisissa riita-asioissa oikeansuuntaisena.

3.6.2 Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden laajentaminen

Pirkanmaan ko, *Vantaan ko* ja *VVV* katsoivat, että luottoehtojen kohtuullisuuden harkinta tulisi säätää mahdolliseksi viran puolesta eli ilman, että ensin arvioidaan, onko ehto laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. *Pirkanmaan ko:n* käsityksen mukaan tosin koron ja muiden luottokustannusten kohtuullisuutta on mahdollista arvioida jo nyt riippumatta siitä, onko ehdot laadittu selkeällä tavalla, koska sopimusehtodirektiivin rajausta ei ole hyödynnetty. *VVV* katsoi, että oikeudelle annettava oma-aloitteinen tutkimismahdollisuus ja tarvittaessa vaatimusten hylkääminen ohjaisivat luottotoimintaa oikeaan suuntaan. *Pirkanmaan ko* katsoi, että normiston joustavuus mahdollistaisi myös puuttumisen kohtuuttomina pidettäviin tilanteisiin myös silloin, jos luottotuotteet kehittyvät ja niihin sisältyy uuden tyyppisiä ehtoja.

Myös *Takuusäätiö* piti tärkeänä, että tuomioistuimella olisi oikeus viran puolesta tutkia ja ottaa kantaa seikkaan, jota vastaaja ei ole vastustanut. Sen mukaan luottoehdot ja haastehakemukset ovat kuluttajien näkökulmasta vaikeaselkoisia, eivätkä kuluttajat ole välttämättä tietoisia luottoehtojen kohtuuttomuudesta tai ymmärrä, miten heidän pitäisi vaatimuksensa ilmaista tai mihin vedota.

4finance ei pitänyt tarpeellisena laajentaa tuomioistuinten oma-aloitteista tutkimisvaltaa ja -velvollisuutta kuluttajasopimuksia koskevissa summaarisissa asioissa.

3.6.3 Summaariseen haastehakemukseen liittyvät ehdotukset

Luottosopimuksen liittäminen summaariseen haastehakemukseen

Useat lausunnonantajat (*Etelä-Karjalan ko, Helsingin ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, EK, FK, LML, Luottomiehet, SPL, Tuomariliitto, Linna, Ferratum ja OK Perintä*) suhtautuivat kielteisesti tai nimenomaisesti vastustivat sitä, että kuluttajaluottosopimus tulisi liittää summaariseen haastehakemukseen. Myös *Krimo* totesi, että velkomustuomioiden suuri määrä ja summaarisen menettelyn luonne asettavat rajat sille, kuinka paljon tuomioistuimille voidaan asettaa tai lisätä aktiivista valvontavelvoitetta.

Etelä-Karjalan ko piti riittävänä, että haastehakemuksessa yksilöidään täsmällisesti se sopimus, sitoumus tai kirjallinen todiste, johon vedotaan. Helsingin ko selosti edellyttävänsä perintätoimistoilta summaarisessa haastehakemuksessa nykyisellään erittelyitä ja tiettyjä lausekkeita. Helsingin ko:n mukaan vakioehtojen pyytäminen on tämän jälkeen vakiintuneesti jäänyt vastaajan kiistämisen ja oikeudenkäynnin varaan. Jos myös suurempiin kulutusluottoihin säädettäisiin korkokatto sekä pakottava sanktio korkokattosäännöksen rikkomisesta ja luottokustannusehdon mitätöitymisestä, vakioehtojen toimittamiselle ei olisi sen näkemyksen mukaan enää tarvetta.

SPL ja Helsingin ko totesivat sopimuksen liittämisvelvollisuuden olevan ristiriidassa myös summaarisen menettelyn tarkoituksen kanssa, sillä summaariseen menettelyyn ei kuulu todistelu. Lisäksi SPL:n ja Luottomiesten näkemyksen mukaan asiakirjan liittämisvelvollisuus edellyttäisi, että velkojalla olisi oikeus vaatia velalliselta tästä menettelystä aiheutuvat kustannukset.

Helsingin ko ja Linna pitivät liiteasiakirjoja ongelmallisina myös sähköisen ratkaisutoiminnan kannalta, koska ne hidastavat ja vaikeuttavat prosessia. Tällä hetkellä sähköinen käsittely ei ole lainkaan mahdollista, mikäli sähköisen haastehakemuksen liitteeksi toimitetaan asiakirjoja. LML:n ja Tuomariliiton mukaan myöskään ammattimaisesti perintätoimintaa harjoittaville toimijoille tuleva velvollisuus laittaa asiat vireille sähköisesti ei ole mahdollinen, jos kulutusluottoja koskeviin haastehakemuksiin tulisi liittää sopimusehdot.

Sen sijaan *Turun ho* katsoi, että valvonnan tehokkaan suorittamisen kannalta hakijalla tulisi olla velvollisuus liittää luottoehdot summaariseen haastehakemukseen. Luottoehtojen liittäminen summaariseen haastehakemukseen vähentäisi tarvetta lisäselvityksille, jotka nykyisellään hidastavat menettelyä ja aiheuttavat lisäkustannuksia. *Asianaajajaliiton* mukaan lain soveltaminen on tuomioistuimen näkökulmasta vaikeaa, jos kuluttajasopimusta ei ole liitetty haastehakemukseen.

Vaatimuksen perusteena olevien seikkojen tarkempi yksilöinti summaarisessa haastehakemuksessa

Etelä-Karjalan ko, Oulun ko, Pirkanmaan ko, Vantaan ko, Varsinais-Suomen ko, Helsingin oikeusaputoimisto, Krímo ja Linna suhtautuivat myönteisesti ehdotukseen, jonka mukaan kuluttajasopimukseen perustuvassa summaarisessa haastehakemuksessa olisi nykyistä yksityiskohtaisemmin yksilöitävä ne seikat, joihin vaatimus perustuu. Myös KKV kannatti yksityiskohtaisemman yksilöinnin arvioimista, koska se voisi merkittäväällä tavalla edistää kuluttajien oikeuksien toteutumista käytännössä. VVV totesi, että haastehakemuksen tulee olla riittävän selkeä, jotta kuluttaja voi arvioida, vastaako haastehakemus sitä luottoa ja niitä ehtoja, joihin hän on sitoutunut. Turun ho katsoi, että voidakseen suorittaa tehtäväänsä summaarisessa menettelyssä tuomioistuimella on oltava käytettävissään riittävät tiedot valvonnan suorittamiseksi. Sen mielestä pelkkä vaatimuksen yksityiskohtaisempi yksilöinti ei kuitenkaan ole riittävää.

Etelä-Karjalan ko, Oulun ko, Pirkanmaan ko ja Vantaan ko katsoivat, että summaarisen haastehakemuksen tulisi sisältää luoton todellinen vuosikorko. Etelä-Karjalan ko, Pirkanmaan ko ja Vantaan ko arvioivat, että summaarisen haastehakemuksen tulisi sisältää myös luottokorko. Vantaan ko piti tarpeellisena lisäksi kaikkien luottosopimuksessa sovitujen muiden luottokustannusten ilmoittamista eriteltyinä. Samaten hakemuksessa tulisi Vantaan ko:n mukaan ilmoittaa, miten luottoehdot on toimitettu velalliselle pysyvällä tavalla. Oulun ko piti tarpeellisena myös sen selventämistä haastehakemuksessa, mitä eriä todellisen vuosikoron laskemisessa on otettu huomioon. Varsinais-Suomen ko katsoi, että korkojen ja luottokustannusten ehtojen kohtuullisuuden tulisi ilmetä ainakin väitteiden tasolla. Etelä-Karjalan ko huomautti, että mahdolliset muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevat uudet säännökset tulisi myös huomioida tässä yhteydessä. Linna katsoi, että summaariseen haastehakemukseen tulisi merkitä kaikki korkokaton valvomiseksi tarpeelliset tiedot.

Krimon mukaan velkasaatavien erittelyn tarkkuudessa on huomattavia eroja. Sen mukaan yksilöidympi kirjaamisen menettely ehkäisisi perusteettomien saatavien oikeudellista perintää. Summaarisessa menettelyssä käsiteltävien saatavien riittävän yksilöinnin sekä muiden haastehakemuksessa ilmoitettujen seikkojen, kuten todellisen vuosikoron tarkempi kirjaaminen edistäisi niin velallisen mahdollisuutta arvioida saatavien perusteita kuin tuomioistuimen suorittaman valvonnan edellytyksiä. Tavoitteena tulisikin olla järjestelmä, joka mahdollisimman automaattisesti johtaisi riittävän eriteltyihin haastehakemuksiin.

Linnan mukaan summaarisen haastehakemuksen kaava tulisi vahvistaa sähköistä kanteen vireillepanoa varten samassa yhteydessä, kun summaariset velkomusasiat keskitetään osalle käräjäoikeuksista.

Sen sijaan *EK, FK, Luottomiehet, SPL, 4finance* ja *Tact* vastustivat tai suhtautuivat varauksellisesti siihen, että summaarisessa haastehakemuksessa olisi nykyistä yksityiskohtaisemmin yksilöitävä vaatimuksen perusteena olevat seikat. *Ferratum* katsoi, että vaatimukset on vakioehdoissa yksilöity selkeästi. *Lindorff* vastusti todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuutta summaarisessa haastehakemuksessa. Sen mukaan kuluttajaluottosopimuksen todellinen vuosikorko ei ole tekijä, joka vaikuttaa luoton myöntämisen jälkeen esimerkiksi laskutoimituksiin, eikä sitä ole saatavissa suoraan luotonantajien järjestelmistä ilman järjestelmäteknisiä muutoksia. Jos todellisen vuosikoron ilmoitusvelvollisuus kuitenkin säädettäisiin, muutos vaatisi pitkää siirtymäaikaa.

Luottomiehet, *SPL* ja *Tact* katsoivat, että jos on syytä epäillä korkovaatimuksen perustuvan korkokattosäännöksen vastaiseen korkoon tai kohtuuttomaan sopimusehtoon tilanteessa, jossa korkovaatimus vaikuttaa aiheuttavan kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimusosapuolten välillä, tuomioistuin voi pyytää kantajalta lisäselvitystä. Yksityiskohtaisempaan sääntelyyn ei niiden mielestä ole tarvetta. *FK* katsoi, että yksityiskohtaisempi sääntely sitoisi luotonantajien ja viranomaisten resursseja, mikä voisi hidastaa summaaristen asioiden käsittelyprosessia. *EK* totesi sen myös lisäävän ammattimaisten velkojien kustannuksia.

4financen mukaan summaarisen haastehakemuksen sisältövaatimuksia laajentamalla täysin riidattomien ja intressiltään pienien velkomusasioiden edellyttämä työmäärä tulisi kasvamaan, mikä osaltaan tulisi huomioida myös summaarisissa asioissa tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärässä.

LML:n ja Tuomariliiton mukaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten sopimusehtoja koskeva sääntely pystytään toteuttamaan niin suoraviivaisesti, että kansallista lakia noudattaen sopimusehdot ovat direktiivin tarkoittamalla tavalla olennaisten sopimusehtojen osalta selvät. Lisäksi olisi säädettävä selvä määräys siitä, miten sopimus on kulutusluottodirektiivin mukaan pysyvästi toimitettava asiakkaalle. Näiden edellytysten täytyessä ei niiden mukaan olisi tarvetta muuttaa summaarisen haastehakemuksen sisällölle asetettuja vaatimuksia. *LML* lisäksi korosti, että kulutusluottojen substanssisääntelyn tulee olla niin selvää, ettei haastehakemuksen rakenteeseen tarvitse puuttua.

4 Muita huomioita

KKV piti perustelemattomana korottomien ja kuluttomien luottojen jättämistä täysin esimerkiksi hyvää luotonantotapaa koskevan yleissäännöksen, kuluttajan sopimusrikkomuksen seuraamuksia koskevan sääntelyn, luotonantajan ja myyjän yhteisvastuuta koskevan säännöksen tai luottokelpoisuuden arviointia koskevan säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

ESAVI piti tärkeänä sen pohtimista, mikä on luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisterin merkitys valvonnan tehokkuuden näkökulmasta, sillä laissa asetetut edellytykset toiminnan harjoittamiselle ovat kevyet, eikä laissa anneta mahdollisuutta tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Tämän seurauksena markkinoilla toimii *ESAVI*n mukaan asiantuntemukseltaan ja toimintaedellytyksiltään hyvin eritasoisia toimijoita. Haasteena on ollut myös ulkomaisten toimijoiden luottotoiminnan tuntemuksen arviointi tilanteissa, joissa erilaisin keinotekoiselta vaikuttavin järjestelyin hankitaan lain edellyttämät minimivaatimukset täyttävä Suomen lainsäädännön tuntemus.

Varsinais-Suomen ko esitti oikeudenkäymiskaaren 21 lukuun harkittavaksi säännöstä kuluttajasaatavien käsittelyn osalta, mikä mahdollistaisi tehokkaan puuttumisen perusteetomiin vaatimuksiin, jotka toistuvat usein samantyyppisissä kanteissa. Se toi esiin, että oikeudenkäyntikulujen leikkaaminen tai kuittaaminen on jo nykylainsäädännön puitteissa mahdollista osavoittotilanteessa, mutta lakiin perustumattomat korkoerät ovat usein määrältään niin pieniä, ettei osavoittotilanne ole aina perusteltavissa. Myös *Vantaan ko* esitti oikeudenkäyntikuluja koskevaa sääntelyä arvioitavaksi siltä kannalta, voitaisiinko sitä kehittämällä ehkäistä pikaluottoihin liittyviä perusteettomia ja kohtuuttomia vaatimuksia.

Asiakastieto ei katsonut olevan perusteita säätää tietojen saatavuudesta väestötietojärjestelmästä sen mukaan, onko luotonantaja Finanssivalvonnan valvottava vai ei, koska luotonantoa ei ole säädetty luvalliseksi pelkästään Finanssivalvonnan valvomille luotonantajille.

Vertaislaina ei pitänyt termiä ”pikaluotto” toimialaa nykyisellään laajasti kuvaavana. Lisäksi *Vertaislaina* totesi kansainvälisten esimerkkien puoltavan käsitystä siitä, että alan itsesään-

telyn kehittäminen ja kilpailun lisääminen palvelevat pidemmällä aikajänteellä kuluttajia ja laskevat korkotasoa. Myös *Fixura* piti alan itsesääntelyn edistämistä tärkeänä.

4finance katsoi, että velkaongelman vähentäminen edellyttäisi muutoksia myös toimeentuloetuuksia ja yksityishenkilöiden velkajärjestelyä koskeviin säännöksiin. Se myös esitti erityisesti pienten riidattomien saatavien kohdalla harkittavaksi niiden suoraa ulosottokelpoisuutta.

VM kiinnitti yleisesti huomiota vertaislainamarkkinoiden kehittämistarpeiden selvittämiseen.

KKV:n ja *Linnan* mukaan tiukentuva sääntely johtaisi siihen, että tulisi erikseen arvioida muun muassa sosiaalisen luototuksen mahdollisuuksia paikata joltain osin luotonsaantitarpeita.

Takuusäätiön ja *KKK:n* mukaan velkaongelman ratkaisemisessa keskeistä on kiinnittää myös huomiota kuluttajien omaan taloudenhallintaan.

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7091 (painettu)
ISSN 1798-7105 (PDF)
ISBN 978-952-259-606-2 (painettu)
ISBN 978-952-259-605-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi